

സമയം. രാത്രി.  
കോളേജിന്റെ മുൻവശത്തെ മുറം... റോഡ്. ഇരുവശവും ചെടികൾ. പൂക്കളുള്ളതും. ടേബിളുള്ള ഇലകളുള്ളതും.  
മുറത്തിന്റെ നടുവിൽ ഒരു കാർ. ധാരാളം ആളുകൾ. കൂട്ടത്തിൽ ലതയും സുമയും.

ശശികമാർ. ഓർഗ്ഗവിയും. കാരിൽ കയറുന്നു. ഓർഗ്ഗവി ലതയേയും സുമയേയും കാണുന്നു. ഓർഗ്ഗവി വാതിൽ തുറന്ന് വെളിയിൽ ഇറങ്ങി ലതയെയും സുമയെയും വിളിക്കുന്നു.

ഓർഗ്ഗവി (കാറിന്റെ വാതിൽ തുറന്ന് പിടിച്ചുകൊണ്ട്): ലതേ, സുമേ.

ലതയും സുമയും വരുന്നു. എല്ലാവരും കാരിൽ കയറുന്നു.

ഡ്രൈവർ കാർ സ്റ്റാർട്ട് ചെയ്യുന്നു. കാർ മുന്നോട്ട് ശബ്ദത്തോടെ നിങ്ങളിപ്പോകുന്നു.

കറുത്ത ഷർട്ടുകാരൻ ഓടിവന്നു് ഒരു ചെടിയിൽ പിടിച്ചുകൊണ്ട് ഉച്ചത്തിൽ: ഓർഗ്ഗവി ഞാനുമുണ്ട്!

കാർ പോയിക്കഴിഞ്ഞു.

രണ്ടു ചുമന്ന ലൈറും പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു മറയുന്നു.

കറുത്ത ഷർട്ടുകാരൻ ദേഷ്യം അടക്കവെ യാതെ ആ ചെടി ശക്തിയോടെ പിഴുതെറിയുന്നു.

### സുൻ നാലുത്തിന്റെപതു്

ശശികമാർ, താമസസ്ഥലം, വരാന്ത. സമയം: പകൽ 4 മണി.

ശശികമാർ ചാരുകസേരയിൽ ചിന്താ മഗ്നനായി കിടക്കുന്നു... വരാന്തയിൽ, നേരെ മുനിൽ ഓർഗ്ഗവിനിലയത്തിന്റെ മതിൽ. മതിലിനപ്പുറത്തു് വൃക്ഷങ്ങൾ. ഇടയിൽ ഒരു തൈമാവു് പുതുതായിരിക്കുന്നു. അതിൽ ചെറിയ ചെറിയ മാങ്ങകളുമുണ്ട്.

ശശികമാർ അങ്ങനെ കിടക്കുമ്പോൾ അപ്പുറത്തു്, മതിലിനു മീതേകൂടി ഒരു വെളുത്ത കോവണി പോകുന്നതായി കാണുന്നു. കോവണി അങ്ങനെ പോകുകയാണ്. ശശികമാർ കണ്ണടച്ചു കിടക്കുന്നു.

കോവണി തൈമാവിന്റെ കവരയിൽ ചാരി നിൽക്കുന്നു. ലേശം കഴിഞ്ഞു് ഓർഗ്ഗവിയുടെ തല മതിലിനു മീതെ ദൂരെ പൊങ്ങുന്നു. ക്രമേണ ശരീരവും. ഓർഗ്ഗവി മുഴുവനും. അവൾ മാവിൻകൊമ്പിൽ പിടിച്ചുകൊണ്ടു് തിടും പൊക്കം നോക്കുന്നു. എന്നിട്ടു് ശശികമാറിനെ നോക്കി മന്ദഹസിക്കുന്നു. മന്ദഹസിക്കുന്നു. മന്ദഹസിക്കുന്നു.

പെട്ടെന്ന് ശശികമാർ തല ഉയർത്തി നോക്കി... അതുകണ്ട് ഉടനെ ഓർഗ്ഗവി തിരിഞ്ഞു ശരംപാറു് പൂവു് കൊമ്പുകളും മാങ്ങയും എല്ലാം പറിച്ച് ഒടിച്ച് താഴെ ഇടാൻ തുടങ്ങി. നിറുത്താതെ ഒടിച്ച് ടുകയാണ്. ബഹളം തന്നെ.

ശശികമാർ മന്ദഹസിക്കുന്നു. അപ്പോൾ ഓർഗ്ഗവി നിലയത്തിൽ നിന്നു് അമ്മയുടെ ശബ്ദം ഉച്ചത്തിൽ: എടി ഓർഗ്ഗവി!

### സുൻ അൻപതു്

ഓർഗ്ഗവിനിലയം—പാവു്. സമയം: പകൽ നാലുമണി. തൈമാവിൽ ചാരിയ ഏണിയിൽ

നിന്നു്, മാകൊമ്പിൽ പിടിച്ചുകൊണ്ടു് ഓർഗ്ഗവി, രൂവെള്ളവസ്ത്രം ധരിച്ച ഒരു ദേവകന്യകയെപ്പോലെ, അഴിഞ്ഞുലഞ്ഞ മുടിയോടെ മാമ്പൂവു് കൊമ്പുകളോടെ ഒടിച്ചതാഴെ ഇടുന്നു. മാഞ്ചുവട്ടിൽ ഒരു കന്ന കൊമ്പുകളുണ്ടു്, പൂവു് ഉള്ളതും ഇല്ലാത്തതും. അമ്മയുടെ വിളികേട്ടു് ഓർഗ്ഗവി നോക്കുന്നു.

ഒരു മുപ്പത്തിയേഴു വയസ്സുള്ള ഓർഗ്ഗവിയുടെ അമ്മ പുത്തനായ ഓർഗ്ഗവിനിലയത്തിന്റെ ഒരു വാതിൽക്കൽ നിൽക്കുന്നു.

ഓർഗ്ഗവിയുടെ അമ്മ: ഓർഗ്ഗവി, ആ പൂവെല്ലാം എന്തിനൊടിപ്പുകളയുന്നു? ഇറങ്ങിപ്പോ.

ഓർഗ്ഗവി, ശശികമാറിന്റെ ഭാഗത്തേക്കു് തലതിരിക്കാതെ ഏണി വഴി താഴെ ഇറങ്ങി, പൂവുകളുള്ള കൊമ്പുകളെല്ലാം എടുത്തുക്കുന്നു, ഒരു ബൊക്കെപോലെ.

ഓർഗ്ഗവിയുടെ അമ്മ: എന്തിനാടി അതെല്ലാം ഒടിപ്പുകളയുന്നത്?

ഓർഗ്ഗവി: അമ്മയ്ക്കു വല്ലതു് അറിയാമോ? ഓർഗ്ഗവിയുടെ അമ്മ (ചൊടിച്ച്): എന്തിനൊക്കുന്നു. അറിഞ്ഞുകൂടി ഹമ്പട്ടി!

ഓർഗ്ഗവി (അല്പം ആലോചിച്ച്) മന്ദഹാസത്തോടെ: ഈ മാമ്പൂവേ, കോളേജിൽ കൊണ്ടുപോകാനാ!

ഓർഗ്ഗവിയുടെ അമ്മ: മുല്ലപ്പൂവും റോസാപ്പൂവും കൊണ്ടുപോയാലെന്താടി?

ഓർഗ്ഗവി: അതല്ലേ അമ്മയ്ക്കൊന്നും അറിഞ്ഞുകൂടുന്ന പറഞ്ഞതു്?

നിന്നു ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്: റോസാപ്പൂവിനും മുല്ലപ്പൂവിനും കായ് ഉണ്ടാകുമോ? നിന്നു ചിരിക്കുന്നു.

ഓർഗ്ഗവിയുടെ അമ്മ ഒന്നും പറയാതെ നിൽക്കുന്നു. ഒന്നും തോന്നാത്തതുകൊണ്ടു് ശകലം ദേഷ്യത്തോടെ: പോയി മേക്കു കെടി... നിന്നു ചിളിക്കാതെ.

### സുൻ അൻപത്തൊന്നു്

ശശികമാർ, താമസസ്ഥലം, വരാന്ത. സമയം: പകൽ 4 മണി.

ശശികമാർ ചാരുകസേരയിൽ നിവന്നിരുന്നു് ഉൽക്കണ്ഠയോടെ മാവിലും ഒഴിഞ്ഞു കോവണിയിലും നോക്കുന്നു... നോക്കുന്നു... നോക്കുന്നു.

അപ്പോൾ കോവണി വന്നപോലെ... സാവധാനം തിരിച്ചുപോകുന്നു! ശശികമാർ ഒരു നെടുവിരിപ്പുവിടുന്നു.

### സുൻ അൻപത്തിരണ്ടു്

ഓർഗ്ഗവിയുടെ പഠിപ്പുമുറി-കിടപ്പുറം. സമയം: പകൽ നാലുമണി.

മേശപ്പുറത്തുള്ള കണ്ണാടിനോക്കി ഓർഗ്ഗവി ക്ഷമപൊട്ടു തൊടുന്നു.

മേശപ്പുറത്തുള്ള ടൈപിസിന്റെ ശബ്ദം: ടിക്, ടിക്, ടിക്.

ഓർഗ്ഗവി (ടൈപിസ്റ്റ് നോക്കി മണിനാലു് എന്നു കണ്ടിട്ടു് ഉച്ചത്തിൽ): പപ്പു! എടാ കതിരവട്ടം!

ആരു. വിളിക്കുകക്കണിപ്പു... അവൾ ജനാലവഴി നോക്കുന്നു. രൂവെള്ളവസ്ത്രങ്ങളാണു് അവൾ ധരിച്ചിരിക്കുന്നതു് അവൾ കസേരയിൽനിന്നു് എണീക്കുന്നു. മേശപ്പുറത്തു് പന്തുകളും, ഒരു വിളക്കും, രണ്ടു ചിലങ്കകൾ. അവൾ അതെടുത്തു് തിരിഞ്ഞു ചുമരിലുള്ള രണ്ടു് ആണികളിൽ ശബ്ദത്തോടെ തൂക്കുന്നു. എന്നിട്ടു് ആൾ



കണ്ണാടിയുടെ മുമ്പിൽ നിലക്കുന്നു... ഒരു വശത്തു് പുത്തനായ കട്ടിൽ, കിടക്ക, തലയണ, ഒരു മലയ്ക്കു് ഒരീ അയ. അതിൽ ടേബി യായി മടക്കി തൂക്കിയിട്ടിരിക്കുന്ന സാരിക്കൾ... ചുമപ്പു്, കറുപ്പു്, മഞ്ഞ മുതലായവ. ബുക്കുകളും അയയിൽ ഒരു രൂവെള്ള തോർത്തും.

ചുമരിൽ ശിവൻ, പാർവ്വതി, സരസ്വതി, മഹാലക്ഷ്മി, മഹാവിഷ്ണു, ഒട്ടേറെ ഗ്രൂപ്പു് ഫോട്ടോകൾ—കൂടാതെ ഓർഗ്ഗവിയുടേതെന്നയായ ഒരു ഫോട്ടോ—എല്ലാം വരിവരിയായി തൂങ്ങുന്നു.

കട്ടിലിന്റെ താഴെ രണ്ടു പെട്ടികൾ. വലുതിന്റെ പുറത്തു് ഒരു ചെറിയ തകരപ്പെട്ടി, രണ്ടിലും 'B' എന്ന വെള്ള അക്ഷരങ്ങൾ പൂതുമയോടെ കാണാം.

കൂടാതെ ചുമരിൽ തറച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു കത്തുവിളക്കു്. അതിൽ ഒരു തിരിനിന്നു കത്തുന്നുണ്ടു്. വിളക്കിനുമുകളിൽ താണുവസ്തുതം ചെയ്യുന്ന ശിവന്റെ ഓട്ടപ്രതിമ നിഴലിനില്ക്കുന്ന ഒരു പലകയിൽ.

മുറിയുടെ ചുമരുകൾ, ജനാലകൾ, വാതിലുകൾ എല്ലാം പതുക്കേടിയോടെ തിണ്ണ അടിച്ചുപാരി തുടച്ചതുപോലെ.

ഓർഗ്ഗവി കണ്ണാടിയുടെ മുമ്പിൽനിന്നു് കട്ടിലിൽ വന്നിരുന്നു... അപ്പോൾ ദൂരെ എപ്പിടെനിന്നോ ഒരു ശബ്ദം: നോ!

തെല്ലുകഴിഞ്ഞു് ഇടയ്ക്കു കൈയിൽ കടലാസുകളും വലയ്ക്കു കൈയിൽ പെൻസിലുമായി മടക്കിക്കുത്തിയ വെള്ളമുണ്ടുടത്ത കറുപ്പുതൂൽക്കുഞ്ചണം പോലെ പപ്പു ജനാലയുടെ അപ്പുറത്തു വരാന്തയിൽ ഹാജരാകുന്നു.

പപ്പു: കൊച്ചമ്മ വിളിച്ചോ? ഓർഗ്ഗവി (തറച്ചു നോക്കുന്നു): വട്ടിനെ... ഇന്നലെ യോ മിനിഞ്ഞാണോ വിളിച്ചുകാണം!

പപ്പു: കുറച്ചു മുമ്പു് വിളിച്ചുപോലെ തോന്നി.

ഓർഗ്ഗവി: എടാ കതിരവട്ടം... ഞാനൊരാണായിരുന്നെങ്കിൽ, ... നിന്റെ നട്ടെല്ലു ഞാൻ പപ്പടം പോലെ ഞെരിച്ചേനെ!

പപ്പു: കൊച്ചമ്മേ, ഉപമ തെറ്റി!... പപ്പടം വട്ടത്തിലും, നട്ടെല്ലു് നീളത്തിലുമല്ലേ കൊച്ചമ്മേ? ... പിന്നെ കൊച്ചമ്മ ഇന്നുകാലത്തു് എന്റെ തലയ്ക്കു് കിഴക്കിയില്ലേ?

ഓർഗ്ഗവി: എടാ നീ എന്തുചെയ്യുകയായിരുന്നു ഇപ്പോൾ?

പപ്പു: വലയ്ക്കച്ചി പട്ട ചുടുന്നു; പപ്പടം കാട്ടുന്നു.

ഓർഗ്ഗവി: നിന്റെ ഭാര്യ—ആ ഉപ്പമാങ്ങാരണിയോ?

പപ്പു (വേദനയോടെ): പട്ടിനും പപ്പടത്തിനും ഉപ്പുണ്ടാണു നോക്കുന്നു.

ഓർഗ്ഗവി: നിനക്കെന്താ ഒരു വിഷമം മാതിരി?

പപ്പു: സങ്കടമാണേ!... പ്രേമത്തിന്റെ കണ്ണുകൊണ്ടു നോക്കണം. കൊച്ചമ്മേ... അപ്പോൾ... ഉപ്പുമാങ്ങാരണി ഉപ്പുമാങ്ങാരണിയല്ല! (തൂടരു്)

441



# സാഹിത്യവാർത്ത

നാക്കൊന്നു വളച്ചാൽ മണ്ടത്തരം മാത്രം പുറത്തേക്കു വീഴ്ത്തുന്ന ഒരു സാഹിത്യകാരനുണ്ടായിരുന്നു. അന്തരിച്ചു പോയി അദ്ദേഹം. പലപ്പോഴും ആ സാഹിത്യകാരനോടു സംസാരിക്കേണ്ട ഗതി കേട്ട് എന്നിടം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. രാഷ്ട്ര വ്യവഹാരത്തിന്റെ വിവിധ മണ്ഡലങ്ങളിലായി പരഞ്ഞു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഭവളയിൽ ഒരു മണ്ഡലത്തിന്റെ എല്ലാ അധികാരവും തനിക്കാണെന്നു ഉറപ്പിച്ചു പറയാൻവേണ്ടി അദ്ദേഹം ഒരു കാര്യമെടുത്തു. അത് ഇങ്ങനെ: "കൃഷ്ണൻ നായരേ, എന്റെ ഭാര്യ എന്താ? അതോ നിങ്ങളുടേതോ?" ഞാൻ ആ ചോദ്യം കേട്ടു കണ്ണുതള്ളി ഇരുമ്പോയി. എങ്ങനെ മറുപടി പറയും? ഭാര്യയെ 'എന്റെ' എന്ന പദം കൊണ്ട് അഭിമാനത്തോടെ അദ്ദേഹം വിശേഷിപ്പിച്ചപ്പോൾ ഞാൻമാത്രമേ അതു കേൾക്കാൻ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. ഒരു സ്നേഹിതൻകൂടി എന്റെകൂടെ വന്നിരുന്നെങ്കിലോ? അവർ കണ്ടിട്ടില്ലാത്ത അയാൾ ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചുവെന്നുവരും. 'ഹാ, മധുരപ്പതിനേഴുകാരി. പട്ടുപോലത്തെ തലമുടി. ഇളകുന്ന വീടർന്ന കണ്ണുകൾ. അരുണാഭ കലർന്ന മന്ദസ്തിരം. അവൾ ഇരിക്കുമ്പോൾ പോട്ടൻഷ്യൽ ഏകദേശം; നടക്കുമ്പോൾ കൈനെററിക' എന്താ? ആ കൈനെററിക' എന്താ? ജീവിക്കുന്ന സൈക്സ് എന്താ? ജീവിക്കുന്ന ഒരു സൈക്സ്. ഹായ്! സ്നേഹിതന്റെ ഈ വിചാരം തെറ്റാ? എന്ന് എന്നിടം ധീരതയോടെ പറയാം. കാരണം കുറച്ചുനേരം മുൻപ് അവർ ഒരു കപ്പ് കാപ്പി അവിടെ കൊണ്ടുവെച്ചിട്ടുപോയപ്പോൾ ഞാനവരെ കണ്ടു എന്നതു തന്നെ. കാലത്തു മെനക്കെടുത്താൻ വലിഞ്ഞുകയറിയ അതിഥിയോടുള്ള പ്രതിഷേധം പ്രകടിപ്പിക്കാനായി അവർ കപ്പ് ചരിച്ച് സോസറിലും അതിൽ നിന്നുററിപ്പോയിയില്ല. കാപ്പി വീഴ്ത്തിയിട്ട് അകത്തേക്കു പോയതേയുള്ളൂ. ഒരു തെക്കിഴവി. അതുകൊണ്ട് സാഹിത്യകാരന്റെ ചോദ്യത്തിനുള്ള ഉത്തരം ഞാൻ നൽകിയില്ല. ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചതേയുള്ളൂ: "അയ്യോ സാറിന്റെ ഭാര്യ സാറിന്റെ തന്നെ. സംശയമേയില്ല."

ചങ്ങമ്പുഴയെഴുതിയിൽ കാവ്യം രചിച്ചു വയലാർ രാമവർമ്മ മാറ്റൊലിക്കുറിപ്പിനെയാണ് എന്റെ എല്ലാക്കാലത്തെയും വിശ്വാസം. കവി ജീവിച്ചിരുന്നപ്പോൾത്തന്നെ അത് പലപ്പോഴും ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം അതിനു പകരം

വീട്ടിയത് എന്നെ 'ശ്വാഗതൻ' എന്നു വിളിച്ചാണ്. ഒരുദിവസം തിരുവനന്തപുരത്തെ സെനാറ് ഫോളിലെ പാട്ടുകച്ചേരിക്കുശേഷം ഞാനും എന്റെ സഹധർമ്മിണിയും വരാന്തയിലേക്കു വന്നപ്പോൾ രാമവർമ്മ അവിടെയുണ്ടായിരുന്നു. "ഈ നിലക്കണുത്ത് സഹധർമ്മിണി" എന്നു ഞാൻ മദ്യമയുടെ പേരിൽ പറഞ്ഞു. കവി ഉടനെ "ആരുടെ?" എന്നു ചോദിച്ചു. ക്ഷോഭിച്ച മനസ്സോടുകൂടി നിന്നു പോയ ഞാൻ മറുപടി പറഞ്ഞില്ല. രാമവർമ്മ അവളുടെ നേക്കിരിഞ്ഞു പിന്നെയും പറഞ്ഞു: "പിന്നെ ഒർത്താവിൻ" ഒരു മിശ്രമുതലാണ്. അതുവണ്ണം പറയണം. ഞാൻ അപ്പോൾ അറിയിച്ചു: "ഞാൻ മിശ്രമുതലും ഇല്ലെങ്കിലും എഴുതുന്നതിലൊക്കെ പൗരസ്ത്യം കാണും. താങ്കൾ എന്തെഴുതിയാലും ചങ്ങമ്പുഴക്കുവിയുടെ ശൈലിയിലായിരിക്കും ഉണ്ടായിരിക്കും. വയലാർ, രണ്ടൊക്കെയും കഴിഞ്ഞു അന്തരിച്ചു വെന്നുകേട്ടപ്പോൾ എന്തിനേണ്ടിയിട്ടുണ്ടായി. ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉത്തരമെന്തിനും മുൻപിൽ കൂപ്പുകയറിയായിരുന്നു."

'എന്റെ' എന്ന പ്രയോഗം വേണ്ടിട്ടു വിട്ടുകയറിയത്. 'എന്റെ ഭാര്യ എന്താ? അതോ നിങ്ങളുടേതോ?' എന്ന ചോദ്യം. 'എന്റെ' ഞെങ്കിലും സന്ദർഭമല്ല. 'ഈ നിലക്കണുത്ത്' എന്റെ സഹധർമ്മിണി എന്നു പറഞ്ഞിരുന്നെങ്കിൽ കവിക്ക് ആക്ഷേപിക്കാനുള്ള സൗകര്യം കിട്ടിയിട്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ വേണ്ടാത്തതിനാൽ അതു പ്രയോഗിക്കുകയല്ല. ചിഹ്നം സെക്രട്ടറിയായിരുന്ന ജി. എൻ. തമ്പിയുടെ മുഖിൽ ഞാൻ ഫയലും കൊണ്ടു നിലക്കുകയായിരുന്നു. 'He is my clerk' എന്ന് അദ്ദേഹം എന്നെ മറ്റൊരളിനെ പരിചയപ്പെടുത്തിയപ്പോൾ എന്നിട വൈഷമ്യം തോന്നി. ജി. എൻ. തമ്പി ജനിച്ച വർഷംതന്നെ ഞാനും ജനിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ ഞാൻ ക്ലർക്ക് അല്ലായിരുന്നെന്നു അപ്പോൾ. My എന്ന പ്രയോഗം ഉണ്ടാകുമായിരുന്നില്ല. My clerk, My client, My Patient ഹാ, എന്തൊരു അധികാരിത്വം വളരെക്കാലം ദാരിദ്ര്യം അനുഭവിച്ചവളെങ്കിലും കൂടുതൽ സമ്പത്താർജ്ജിക്കാൻ സാധിച്ച ഒരു സ്ത്രീ: "ഞാൻ എന്റെ മട്ടപ്പാവിൽ നില്ക്കുമ്പോൾ എന്റെ മകൻ രമേശ് എന്റെ കാറിൽ വരുന്നതുകണ്ടു. അവൻ എന്റെ വീട്ടിൽ കയറിയപ്പോൾ പുസ്തകങ്ങൾ ഓരോന്നിനെയും എന്റെ ഹ്രീജ് തുറന്നു ഐസ്ക്രിമെടുത്തു കഴിച്ചുകൊണ്ട് എന്റെ കളർ ടെലിവിഷൻ

ന്റെ മുൻപിലിരുന്നു." കുറച്ചുകഴിഞ്ഞു അവളുടെ ഭർത്താവു പറഞ്ഞു: "സരോജിനി ഇനി സിനിമയ്ക്കുപോകാം. മോൻ വന്നല്ലോ. കാറിൽത്തന്നെ പോകാം. കുറച്ചു തണുത്ത വെള്ളം ആ ഹ്രീജിൽനിന്നു എടുത്തുകൊണ്ടുവരൂ." അവൾ മറുപടി നൽകി: "അയ്യോ എന്റെ പ്രൺ ക്ലർക്ക് ഇപ്പോൾ പൊട്ടിത്തെറിക്കും. അതൊന്നു ഞാൻ നോക്കിയിട്ടുവരുട്ടെ." 'എന്റെ' എന്ന പ്രയോഗമേ, നിനക്കു എന്തൊരു ഭൗതികം!

## ഹരിതമോഹം

"ഭൗതികം ഒരു പനമാവിലുടഞ്ഞെന്നു സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ട് ഇപ്പോൾ എന്നിൽ വന്നുവീഴുന്നു; ഇപ്പോൾ വേറൊരുത്തനിൽ വന്നുവീഴുന്നു" എന്ന് ഗ്രീക്ക് കവിയും നാടകകാരനുമായ ഈസക്ലസ്. "മാതൃഭൂമി"യിലെ ഈശ്വരംഗലത്തിന്റെ കാവ്യം വായിക്കുന്ന എന്നിൽ ഭൗതികം. എപ്പോഴും വന്നുവീഴുകയാണ്. കവിയുടെ കൈവ്യത്തിൽനിന്നു ചില വരികൾ എടുത്തു. (ഒടുക്കം, എന്റെ ജഡവും പേരി എന്റെ പ്രേതമെത്തുമ്പോൾ—ലക്കം 47)

"പുവിറ്റക്കാൻ എന്നിടം പേടി ചോര പൊടിഞ്ഞാലോ! എന്റെ വീഴുന്ന ജഡം താങ്ങിക്കിടത്താൻ ഈ കുറുകപ്പല്ലുകൾ നാക്കിലവിരിക്കും. എന്റെ ജഡത്തിൽ വീണു ഈ പുക്കൾ ബാഷ്പം പാങ്ങലി നടത്തും. ചോരച്ചുട്ടിക്കട്ടയായ എന്റെ മനസ്സ് ആ ഹരിതമോഹം താലോലിച്ച് അഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു."

"പുവിറ്റക്കാൻ എന്നിടം [കവിക്ക്] പേടി"—കാവ്യം വായിക്കാൻ എന്നിടം. [ഈ ലേഖനമെഴുതുന്ന ആളിനും] പേടി. "എന്റെ വീഴുന്ന ജഡം താങ്ങിക്കിടത്താൻ ഈ കുറുകപ്പല്ലുകൾ നാക്കിലവിരിക്കും."—കമൻറിലും. ചെറുപ്പക്കാരനായിരിക്കണം. ഈശ്വരംഗലം. അദ്ദേഹം ഇമ്മാതിരി കാവ്യമെഴുതി മനുഷ്യരെ കൊന്നാലും വേണ്ടില്ല. നൂറുകൊല്ലം ജീവിച്ചിരിക്കണം. "എന്റെ ജഡത്തിൽവീണു" ഈ പുക്കൾ ബാഷ്പം പാങ്ങലി നടത്തും. —ഈ കാവ്യം ഭാസ. കണ്ടു അനുവാചകർ ബാഷ്പം പൊഴിക്കുന്നുണ്ട്."





കൾ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നവർ ധാരാളമുണ്ട്. പക്ഷേ ഞാൻ അവയുടെ സ്തോതാവല്ല. ആൽഡസ് ഹക്ലിയുടെ ഏതു നോവലും പിന്നോട്ടിപകമാണ്. എന്നാൽ അതു ആർട് അല്ല. കലാകാരന്റെ ജീവരക്തത്തിൽ അലിഞ്ഞുചേർന്ന ആശയങ്ങൾ പ്രകരണയോഗ്യതയോടെ ആവിഷ്കരിക്കപ്പെട്ടവോൾ മാത്രമേ അവയ്ക്കു കലാസാമ്രാജ്യത്തിൽ സ്ഥാനം ലഭിക്കൂ. അതല്ല ഹക്സിലിയുടെ നോവലുകളുടെ സ്ഥിതി. ഗ്രന്ഥാന്തരങ്ങളിൽനിന്നും ആശയങ്ങൾ പകർത്തിയിരിക്കുന്നു എന്ന പ്രതീതിയാണ് അവ വായിക്കുമ്പോഴുണ്ടാകുന്നത്. ബ്രോഹിന്റെ "വെർജിലിന്റെ മരണം" എന്ന അന്യാദൃശമായ നോവൽ വായിക്കുക. ചിന്താപ്രധാനമാണ് അതെങ്കിലും ചിന്ത ഉന്തിനില്ക്കുന്നില്ല. ഇമേജുകൾക്കാണ് അതിൽ പ്രാധാന്യം. ആനന്ദിന്റെ കഥയിലെ ചിന്തകൾ ജീവരക്തത്തിൽനിന്നും ഉദ്ഭവിച്ചവയാണെന്നു എന്നിങ്ങ തോന്നിയില്ല. അതുകൊണ്ട് പ്രഭഞ്ജന മാത്രമേ അത് ആദ്യാമേളയുണ്ടുള്ളൂ.

കാഫ്കയ്ക്കു സദൃശൻ എന്ന ചില നിരൂപകർ വാക്കുന്ന അമേരിക്കൻ സാഹിത്യകാരൻ ഡൊനാൾഡ് ബാർത്ത്. Donald Barthelme—ജനനം. 1931) 'The Dead Father' എന്നൊരു നോവൽ എഴുതിയിട്ടുണ്ട്. മരിച്ച അച്ഛനെ പത്തൊൻപതുപേർ ചേർന്ന് ഏതോ ഒരു ശവകുടീരത്തിലേക്കു വലിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നതാണ് കഥ. മരിച്ചവനെങ്കിലും അയാൾ സംസാരിക്കുന്നുണ്ട്. ആനന്ദിന്റെ പ്രതിപാദ്യവിഷയം സ്വയം സംസാരിക്കുന്നു; എങ്കിലും മരിച്ചതാണത്രെ. ആനന്ദും അതിനെ പരിസമാപ്തിയിലേക്കു വലിച്ചിഴയ്ക്കുന്നു.

## ഒന്നും നേടുന്നില്ല

പരിസമാപ്തിയിലേക്കു വലിച്ചിഴയ്ക്കാത്ത കഥയാണ് കോവിലന്റെ "ഒരു പ്രതികാരത്തിന്റെ കഥ" (കലാകൗമുദി—ലക്കം. 439) ചടലമായ ആഖ്യാനം. നിർവഹിക്കാൻ കഥാകാരൻ പ്രഗല്ഭനാണ്. പക്ഷേ, ആനന്ദിന്റെ കഥ പ്രഭഞ്ജന നല്കുന്ന ആദ്യമേളയല്ലോ, അതുപോലും ഇത് ഉളവാക്കുന്നില്ല. ജീവിതത്തിലേക്ക് ഒരുക്കുവാനും ഇതു പ്രദാനം ചെയ്യുന്നില്ല. വെറുമൊരു Unear story. അതിൽക്കവിഞ്ഞ് ഇതൊന്നുമല്ല. പാറാവുകാരൻ പൃഥ്വിപാൽസിംഗിനെ ഗാർഡ് കമാൻഡർ മുനീശ്വർ അപമാനിച്ചതുകൊണ്ട് അയാൾ തോക്കോടുകൂടി ഒളിച്ചോടി. അധികാരികൾ അയാളെ അറസ്റ്റ് ചെയ്തു. ജോലിയിൽ നിന്നു ഡിസ്മിസ്സ് ചെയ്തു. പൃഥ്വിപാൽസിംഗ് പ്രതികാരം നിർവഹിച്ചു. അയാൾ മുനീശ്വറെ വെടിവെച്ചുകൊന്നു. പുതിയ സംഭവങ്ങളെ പഴയ ആഖ്യാനപ്രതീതിയിൽ ചേർത്തുവെച്ചാൽപ്പോലും, ഇന്നത്തെ വായനക്കാരൻ 'പോരാ, പോരാ' എന്നേ പറയൂ. ഇതുപോലുള്ള പഴയ സംഭവങ്ങളെ കെട്ടുറപ്പുള്ളതെങ്കിലും പ്രാചീനമായ ആഖ്യാനമാർഗ്ഗത്തിൽ നിവേ

ശിപ്പിക്കുന്ന കോവിലൻ ഒന്നും നേടുന്നില്ല.

"ഒന്നും നേടുന്നില്ലെന്നോ? സൂക്ഷ്മനിരീക്ഷണമില്ലേ? ചിത്രോപമമായ വർണ്ണനമില്ലേ?" ഉണ്ട്. "പിന്നെതുവേണം?" വേണ്ടതു ജീവിതത്തോടുള്ള ബന്ധം. ജീവിതമെന്നത് പ്രത്യക്ഷസത്യങ്ങൾ നിറഞ്ഞ ജീവിതമല്ല. പരോക്ഷ സത്യാവിഷ്കാരമാണ് യഥാർത്ഥത്തിലുള്ള ജീവിത ചിത്രീകരണം.

## നമ്മുടെ ഇപ്പച്ചൻ

ജീവിത ചിത്രീകരണം ഏതാനും വാക്കുകൾ കൊണ്ടു നിർവഹിക്കാം. "അതിരുകടന്ന വിഷാദത്തോടുകൂടി, നീ ഇരിക്കുന്ന ആ വിദ്യുരാകാശത്തിലേക്ക് ഞാൻ തുറിച്ചു നോക്കുമ്പോൾ വസന്ത കാലത്തിലെ മഴ മുടൽമഞ്ഞിലൂടെ അരിച്ചരിച്ചു വീഴുന്നു." ഇത് ഒരു ജപ്പാനീസ് കവിതയാണ്. എല്ലാക്കാലത്തേക്കുമായി അന്തർദ്ധ്വനം ചെയ്ത പ്രേമഭാജനവും ആ വിചാരഗതിയുടെ ഫലമായ തീരാത്ത ദുഃഖവും എത്ര ഭംഗിയായി ഇവിടെ ആലേഖനം ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പ്രകൃതിയെ മനുഷ്യന്റെ ദുഃഖവുമായി കൂട്ടിയിണക്കുന്ന ആ വൈദഗ്ദ്ധ്യവും നോക്കുക. ഏതാനും പേങ്ങളെയുള്ള ഈ കൊച്ചുകാവ്യത്തിൽ. എം. സുധാകരൻ 'കഥാ' മാസികയുടെ മുൻപുറം മെനക്കെട്ടത്തിയിട്ടുണ്ട് ഒരു ഫലവുമില്ല. കാമുകിയും കാമുകനും അവർക്കിടയ്ക്കൊരു പുച്ചയും. ഈ മൂന്നു പേരെക്കൊണ്ടും കഥാകാരൻ സൃഷ്ടിച്ചുവയ്ക്കുന്ന കലാരാഹിത്യത്തിന്റെ ഇരുട്ട് ജ്യോത്സാവഹമെന്നെ പറഞ്ഞുകൂട. തിരുവനന്തപുരത്തുള്ള ദിവാൻ മായവറാവുവിന്റെ പ്രതിമകളെ വടക്കേനീരവനെന്ന ഒരു ക്രിസ്ത്യാനിസ്ത്രീ "നമ്മുടെ ഇപ്പച്ചനെല്ലേ നല്ലേനത്തിൽ കെട്ടിച്ചമയ്ക്കൂ" നിലക്കേ നത്ത്?" എന്ന ചോദിച്ചതായി ഈ. വി. കൃഷ്ണപിള്ള എവിടെയോ എഴുതിയിട്ടുണ്ട്. പെൺപിറന്നോർക്കു പ്രതിമ കണ്ടപ്പോഴുണ്ടായ മാന്സിക നിലയാണ് സുധാകരൻ സാഹിത്യം കണ്ടപ്പോൾ ഉണ്ടായത്. മായവറാവുവിന്റെ പ്രതിമയെ ആ രീതിയിൽത്തന്നെ കാണാൻ കഴിയില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്. അങ്ങനെ കാണാൻ കഴിയാത്തവരാണ് ജീവിത ചിത്രീകരണത്തിന് ഒരുങ്ങുമ്പോൾ ജനന സംബന്ധിയായ അവയവങ്ങളിലേക്കു മാത്രം കണ്ണോടിക്കുന്നത്.

## ചവറു

സ്രീയുടെയും പുരുഷന്റെയും അന്തരം അവയവങ്ങളിലേക്കു കണ്ണോടിച്ച കവയിത്രിയായിരുന്നു സാഫോ (Sappho). അവൾ ജനിച്ചത് കിഴക്കൻ ഗ്രീസിലെ ഒരു ദ്വീപായ ലെസ്ബോസിലാണ് (Lesbos). പുരുഷന്മാരെക്കാളേറെ സ്രീക്കളെ കാമിച്ച സാഫോയെ അപലംബിച്ച് പെണ്ണിനു പെണ്ണിനോടു തോന്നുന്ന കാമത്തെ സാഫിസം (Sapphism) എന്നു വിളിക്കുന്നു. സാഫോ ലെസ്ബോസിൽ ജനിച്ചവളായതുകൊണ്ട് ഈ അനിയത്



വികാരത്തിനു ലെസ്ബിയനിസം (Lesbianism) എന്നും പേരുണ്ട്.

രാമായണത്തിൽപ്പോലും സ്രീകളുടെ സ്വപർഗ്ഗരതി സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നാണ് എന്റെ വിചാരം.

"രാവണാനന്ത ശങ്കാശ്വ കശ്ചിദ്"

രാവണയോഷിതഃ മുഖാനിച സപത്തിനാമുപജിഹ്വൻ

പുനഃ പുനഃ [രാവണന്റെ ചില ഭാര്യമാർ സ്വപത്തികളുടെ മുഖങ്ങൾ, രാവണന്റെ മുഖമാണെന്നു വിചാരിച്ചു വീണ്ടും വീണ്ടും മുക്കിർന്നു.]

"അന്യാ വക്ഷസിചാന്യസ്യാസ്സസ്യഃ കാചിത്" പുനർഭുജം അപരാ ത്വങ്ക്മന്യസ്യാസ്സസ്യം—ശ്വാപ്യപരാ കചത്" "ഊരുപാശ്ചകി പുഷ്ടമന്യോന്യസ്യ സമാശ്രിതഃ പരസ്പര നിവിഷ്ടംഗയോ മദന്യേഹ—വശാന്തഗാഃ

[ഒരുത്തി മരൊറാരുത്തിയുടെ മാറിടത്തിൽ തലവച്ചു കിടന്നു. വേറൊരുത്തി മരൊറാരുത്തിയുടെ ഭുജം തലയിണയാക്കിക്കിടന്നു. മൂന്നാമതൊരുത്തി മരൊറാരുത്തിയുടെ മുലകൾ തലയിണയാക്കിക്കിടന്നു. മദന്തിനും (മദ്യം സേവിച്ചതുകൊണ്ടുണ്ടായ മദമാകാം—ലേഖകൻ) ന്യൂഹത്തിനും വശപ്പെട്ട് അവർ അന്യോന്യം തുടകളിലും പാർശ്വങ്ങളിലും അരക്കെട്ടുകളിലും പിറകവശങ്ങളിലും തലവച്ച് അംഗങ്ങൾ കെട്ടപിണച്ചു കിടന്നു—വാല്മീകി രാമായണം; സുന്ദരകാണ്ഡം—സർഗ്ഗം 9. ശ്ലോകങ്ങൾ 57, 60, 61].

രാവണനോടുള്ള കാമമാണ് ഈ സ്വപർഗ്ഗാനുരാഗചേഷ്ടകൾക്കു കാരണമെങ്കിലും അതു സ്വപർഗ്ഗാനുരാഗംതന്നെ. വാല്മീകി കണ്ടറിഞ്ഞ ഈ 'പെർവേഷൻ' ഉദ്ദസാഹിത്യത്തിലെ ഇസ്ഥത് ഛിഗ്തായിയും ദർശിച്ചു. അതിനുള്ള തെളിവാണ് ഇലസ്റ്ററേറ്റ്ഡ് വീക്ക് ലിയിൽ (ജനുവരി 29—ഫെബ്രുവരി 4) പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള The Quilt എന്ന കഥ. ഇതു തർജ്ജമചെയ്തത് വീക്ക് ലിയുടെ പത്രാധിപരായ പ്രീതിഷ്ണന്ദിതന്നെ. സാമുവേൽ വ്യവസ്ഥിതിയിലെ കാപട്യങ്ങളെ ആക്രമിക്കുകയായിരുന്നു ഇസ്ഥത് ഛിഗ്തായിയെന്നു വാരികയിൽ കാണുന്നു. ഒരു ബീഗം ജാനം. അവളുടെ പരിചാരികയായ റുബ്ബുവും കൂടി സ്വപർഗ്ഗസംഭോഗം നടത്തുന്നതിന്റെ അധരമായ വർണ്ണനമാണ് ഇക്കഥയിലുള്ളത്. കോസടിയുടെ ചലനം വർണ്ണിച്ചാണ് ലൈംഗികകേളിയെ പ്രത്യക്ഷമാക്കിത്തരുന്നത്. ഇതിന് കിരീടം വയ്ക്കുന്ന ഒരു വാക്യം ഇതാ: "Then came the slurping sound of a cat licking a plate of milk കഥയുടെ പ്രമേയത്തെ സാമുവേൽ വ്യവസ്ഥിതിപരമായ പ്രകരണത്തിലൊതുക്കി ഒരു 'ലിറ്റററി റെസല്യൂഷൻ' നല്ലൊരു കഥ

മൃത്യുനാമം അറിഞ്ഞുകൂടാ. പ്രീതി  
മൃത്യുനാമം, ഗർഭസ്ത്രീ (Gertrude  
Stein) എഴുതിയ Mabel Neathe എന്ന  
കഥ വായിച്ചുനോക്കണം. അങ്ങനെ  
ചെയ്താൽ താൻ തർജ്ജമ ചെയ്ത കഥ വെറും  
ചവറാണെന്നു ഗ്രഹിക്കാൻ കഴിയും.  
അദ്ദേഹത്തിന്; കലയെന്നതു 'വരഗാ  
വിറവി'യല്ലെന്നു ഗ്രഹിക്കാൻ കഴിയും.  
വരഗാ വിറവി എന്നു പറഞ്ഞതു  
'സെക്സ്' വന്നുകൊണ്ടല്ല. 'പല്ലിട  
കത്തു'ന്നതു അറപ്പിക്കുന്നകൃത്യം. സ്വർണ്ണം  
കൊണ്ടുള്ള പല്ലകത്തി ഉപയോഗിക്കുന്നതു  
വരഗാ' എന്ന് ഒരു ചിന്തകൻ. സാഹി  
ത്യമെന്ന സ്വർണ്ണപ്പല്ലകത്തികൊണ്ടു ഈ  
കഥയെഴുതിയയാൾ തോന്നിപ്പോന്നതു  
നാറുന്ന വസ്തുവാണു്.

### നാനാവിഷയകം

നാറുന്നവസ്തുവല്ലെങ്കിലും ചവറാണു്

സുരീന്ദർ സി.ഗ് ജൂഹറിന്റെ 'ഭാഗ്യം'  
എന്ന കഥ (ജനയുഗം-ലക്ക. 31. തർജ്ജമ  
എം. കെ. ശശികുമാർ) യാദൃച്ഛികമായി  
ഒരു മുറിയിൽ അകപ്പെട്ട സ്ത്രീയും പുരുഷ  
നും ലൈംഗികവേദം നടത്തിപ്പോലും.  
റബ്ബർഷേപ്പിൽനിന്നു വെള്ളം പാടുന്നതു  
പോലെ ലുലുവായി-സ്പെയിററായി-  
കഥ പറയുന്നു ജൂഹർ. പക്ഷേ അനുവാ  
ചകന് ആ വെള്ളം ശരീരത്തിൽ വീണു  
പ്രതിതി.

"സാഹിത്യ അക്കാഡമിയുടെ അധ്യപ  
തനം" എന്ന പേരിൽ കൽദീപ്കുമാർ  
'സൺഡേ ബെ'സർവ്'റിൽ എഴുതിയ  
ലേഖനം വായിക്കേണ്ടതാണു്. Spent  
forces ആയ എഴുത്തുകാർക്കും പഴയ  
ലേഖനങ്ങൾ തട്ടിക്കൂട്ടി പുസ്തകമാക്കുന്ന  
വർക്കും കേന്ദ്രസാഹിത്യ അക്കാഡമി,  
സമ്മാനം കൊടുക്കണമെന്നു് അക്കാഡമി



സമ്മാനം നിരസിച്ച സുരേഷ്ജോഷി  
പറഞ്ഞതായി ഈ ലേഖനത്തിൽ കാണു  
ന്നു. ജോഷിക്കു മലയാളവും അറിയാമെ  
ന്നു് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ  
ഈ സത്യപ്രസ്താവത്തിനു് അദ്ദേഹത്തിനു്  
എങ്ങനെ കഴിയും? (ലേഖനം. ജനുവരി  
29-ഫെബ്രുവരി 4 ലക്കത്തിൽ)  
സ്വീഡിഷ് ഫിലിം ഡയറക്ടർ  
ഇങ്ഗ്മാർ ബർഗ്മാൻ (66 വയസ്സ്)-  
Ingmar Bergman) ആധ്യാത്മികമായ  
വേദനയ്ക്കു പ്രാധാന്യം നല്കുന്നയാളാ  
ണു്. (ബർഗ്മാൻ എന്നാണു്. ഉച്ചരി  
ക്കേണ്ടതെന്നു് സ്വീഡനിൽ സ്വീഡിഷ്  
(ശേഷം 46-ാം പേജിൽ)

## കൈതപ്രം ദാമോദരൻ നമ്പൂതിരി



ശ്രീഗണിക്കോൺപുര ചോർന്നു.  
തെക്കിനിയട്ടം വീഴാറായും.  
ചാവടി വീണ്ടും നില്ലേ-  
നടുമുറഞ്ഞപ്പെരുമഴ  
'തൊണ്ടെട്ടു' മണലെട്ടു'  
താളക്കൈയെട്ടു മുണ്ണിമനസ്സിൽ ശാന്തി  
സേകം സ്വപ്നം കാണം നങ്ങമണ്ണും.  
നങ്ങമണ്ണും-  
സ്വപ്നങ്ങൾക്കു നിറം മങ്ങിയ  
താത്രിക്കുട്ടിക്കും തേതിക്കും-  
മൊരേകാദശി നോമ്പുമുടിക്കാ-  
നൊരുപിടിയരി  
യൊരുതുളളിയുപസ്കരണം.  
ഒരൊറ്റത്തുട്ടി, വ തികയാഞ്ഞൊരു  
പുലിനഖമുള്ളതു്  
വിററുകുളിച്ചൊരു ശാന്തി  
സർവ്വാണിയിലെല്ലാം തീർന്നു്  
പടിഞ്ഞാററി ചായ്'പിൽ  
വാതം കേറിക്കിറപ്പായി-  
ലനങ്ങാതെ കിടന്നട്ടം നോക്കുന്നച്ചുനും  
കർമ്മവിപാക പ്രായശ്ചിത്തശ്ശാന്തി.  
ഭാരിദ്രുത്തിന്നിറവാറത്തു്  
നനഞ്ഞുകുളിച്ചിറൻ തററിൻ  
കിറത്തുകിൽ 'ചിററി'യുണക്കി-  
കാൽക്കീഴിലുറുമ്പ പൊടാതെ നടന്നു.  
മണ്ണിനു നോവാതെയിരുന്നു.  
സാളഗ്രാമം തൊഴുതു.  
തേവാരത്തിൽ ജന്മങ്ങളിലെ  
തേങ്ങലൊതുക്കി  
തിരുനെഞ്ചിലെയുപാസന  
കണ്യത്തിങ്കൽ  
സ്നേഹത്തിൽ നനഞ്ഞ സമിത്തുകൾ-  
ഹോമിപ്പോരെന്നമ്മേ!  
അമ്മേ!

മത്രം ചൊല്ലി മുഴക്കാഞ്ഞൊരു  
ഹോമത്തിനു്  
ശാന്തം പാപം!  
സ്വാഹാകാരം ശാന്തി.  
പന്തിപ്പലക നിവർത്തി  
തലമുറകളെ മുറയോതിച്ചു്  
'ത്രിസന്ധ'കൾ വേദംപോഷിക്കേ-  
യകലക്കണ്ട യുഗാന്തം-  
പ്പൊരുളിന്നിടിവാളിനു്  
പൂപ്പും കാട്ടിയ മാതാമഹർ  
അന്തിമുടിച്ചൊരു  
മുജ്ജന്മക്കടവിനു  
കളിയാശ്ശുദ്ധശ്ശാന്തി  
തലമുറയുടെ  
പണ്ടെങ്ങാണ്ടൊരു  
തലമുറയുടെ കർമ്മഫലങ്ങളെയൊക്കെ-  
കൊച്ചുതലച്ചുമടാക്കിയ  
കുഞ്ഞുണ്ണിക്കൊരു  
കീഴ്ശാന്തിപ്പുകരപ്പുണിക്കൊ-  
ണ്ടില്ലത്തൊരുനേരം കഷ്ടിശ്ശാന്തി  
പുകയും കൊള്ളിനിരക്കി  
തിരുവാർപ്പു ചതുശ്ശത നേട്യംതിത്തു്  
ഒരു ശതകം. കോരി  
ശീവേലിക്കു ചരാചരമൊക്കെ-  
ത്തൊണ്ടും ദേവന്റെ തിടമ്പും താങ്ങി-  
പ്പട്ടമൊരാവശത്തിൻ  
പ്രതികാരാഗ്നിയൊരൊറ്റ-  
ത്തുട്ടിലൊതുക്കും.  
കീഴ്ശാന്തിക്കിനിയെല്ലാമെല്ലാം.  
ശാന്തി.

അമ്പലമാകെപ്പൊന്നാക്കും-  
മേളങ്ങളിലായി വെള്ളവിഴുങ്ങും.  
കോയ്മകൾ, തിരുമോന്താഴും.  
വാട്ടിവളച്ചു കഴക്കോലൊക്കെ

വളച്ച പിഴുപ്പിക്കും.  
ചട്ടത്തിനു കാവലിരിപ്പോരേ!  
നിങ്ങൾക്കും ദേവസ്വം ശാന്തി.  
അങ്ങിനെ-  
പാതിതളർന്നു കിടക്കുന്നച്ചുനെയും-  
അരികിലൊരന്തിക്കളിർ-  
കാറ്റിൽ വിതുമ്പും നാരായവിളക്കിൻ  
നാളംപോൽ ചൈതന്യമുല-  
ഞ്ഞൊരുമയെയും.  
വിണ്ണുകരിഞ്ഞ മുഖങ്ങളിലൊക്കെ-  
പുഞ്ചിരികൊണ്ടു നിലാവുപമയ്ക്കും-  
പെങ്ങന്മാരെയും-  
മന്തിയിരുട്ടിലുറങ്ങും.  
തേവാരത്തെയുമൊക്കെ  
കണ്ടുസഹിച്ചു സഹിച്ചുളളിയ  
പാമ്പായ്  
ഒരുനാൾ  
ക്ലാപു പിടിക്കും തിരുവാദര  
ണങ്ങളിലൊക്കെ  
മയങ്ങിയ ദേവന്റെ  
തിടമ്പും കൊണ്ടു പലായനമാക്കി.  
പിറകെ,  
വിലങ്ങുകൊണ്ടു് പരക്കും പായും.  
നിതിച്ചട്ടക്കാവൽക്കാർക്കും.  
ഈ ദുർലഭ രാത്രിയിലില്ല-  
ത്തൊർക്കൊരു  
കർമ്മഫലത്തിൻ മുദ്രയടിച്ചു്  
കളംകോരിയ ഭക്തർക്കും.  
നാളെ വെളക്കും.  
നിർമ്മാല്യപ്പുലരിക്കും.  
പ്രണവം കൂട്ടിശ്ശാന്തി  
ശാന്തി!  
ശാന്തി!!



കെ. അശോകൻ

# ആത്മാവിലനത്തിന്റെ ആസ്വാദ്യത

നടൻ, നാടകകൃത്തു്, നാടക സംവിധായകൻ എന്നീ നിലകളിൽ സുപ്രതിഷ്ഠനായ എൻ. എൻ. പിള്ളയുടെ ആത്മകഥയും സമ്മാനിതമായിരിക്കുന്നു. ഒന്നോർത്താൽ, ഇതിൽ അദ്ഭുതത്തിനവകാശമില്ല. നടനത്തിലും, നാടകരചനയിലും, നാടകാവതരണത്തിലുമൊക്കെ എൻ. എൻ. പിള്ളയ്ക്ക് സ്വന്തമായ സമ്പ്രദായങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നു വസ്തുത നമുക്ക് എന്നേ ബോദ്ധ്യമായതാണ്. അതിനാൽ തനത് കഥ പറയുന്നിടത്തും പിള്ളയ്ക്ക് പുതിയ മാനദണ്ഡം അവലംബിക്കാതെ വയ്യ. കടംബത്തിലുള്ളവരുമൊത്തു് കാണാൻ കൊള്ളാവുന്നത് എന്ന വിശേഷണം സിനിമയുടെയും മറ്റും മെച്ചമായി കരുതപ്പെടുന്ന നമ്മുടെ നാട്ടിൽ, സ്വന്തം കളിതുപുറംകിളെ അണിയിച്ചൊരുക്കി, സാധാരണഗതിയിൽ കടംബംഗങ്ങൾ ഒരുമിച്ചിരുന്ന നിർവഹിക്കാത്തതരം സംഭാഷണങ്ങൾസഹിതം നാടകാഭിനയം നടത്തുന്നയാളാണ് എൻ. എൻ. പിള്ള. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏറ്റവും മഹത്തായ കൃത്യം ഇതാണെന്നല്ല ഇവിടത്തെ വിവക്ഷ. പിള്ളയുടെ വ്യക്തിത്വത്തിന്റെ അസാധാരണത്വത്തിലേക്കു വിരൽചൂണ്ടുന്നുവെന്നു മാത്രം. പേർതൊട്ടു തുടങ്ങി എല്ലാ അംഗങ്ങളിലും വ്യത്യസ്ത പുലത്തു നമ്പരാണ് എൻ. എൻ. പിള്ളയുടെ നാടകങ്ങൾ. മക്രാസ് ബെൽറ്റ്, സൂപ്രീം കോർട്ട്, വൈൻ ഗ്ലാസ്സ്, മെഹർബാനി, ടു ബീ ഓർ നോട്ട് ടു ബീ, ഡൈനാമൈറ്റ്, ഫോളിഡോൾ, ഗരില്ല, ഡാം-അദ്ദേഹത്തിന്റെ മലയാള നാടകങ്ങളുടെ പേരുകളാണിവ: ഏതായാലും ഇവിടെ ചർച്ചാവിഷയം പിള്ളയുടെ നാടകങ്ങളല്ലാത്തതിനാൽ അതിലേക്കു കൂടുതൽ കടക്കുന്നില്ല. വേദിയിലിവ വേണ്ടത്ര അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടുവെങ്കിലും സാഹിത്യ കൃതികളെന്ന നിലയിൽ പിള്ളയുടെ നാടകങ്ങൾ അർഹിക്കുന്ന തരത്തിൽ വിലയിരുത്തപ്പെട്ടിട്ടില്ല എന്നുമാത്രം ചൂണ്ടിക്കാണിക്കട്ടെ.

മേൽ സൂചിപ്പിച്ചവിധം സമൂഹത്തെ ധിക്കരിക്കയും, സഹഭാവമുള്ളവരുടെ നെറ്റികളിൽപ്പോലും ചുളിവുകൾ സൃഷ്ടിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന എൻ. എൻ. പിള്ള കേരളീയർക്കു സുപരിചിതനാണെങ്കിലും അദ്ദേ

ഹം ഏതു മുഴയിൽ ഉരുക്കിയാണ് ഈ രൂപം കൈവരിച്ചതെന്ന് നാം അറിഞ്ഞിരുന്നില്ല. "ഞാൻ" എന്ന പേരിൽ പ്രകാശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന അത്മകഥാഖണ്ഡത്തിലൂടെ അദ്ദേഹം ആ മുഴ ഏതെന്നു വെളിപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. ജന്മസിദ്ധമായ സാഹിത്യഭാവനാചിന്തയോടും, ദൃശ്യകലാഭിനിവേശത്തിന്റെയോ, സാഹചര്യപരിപൂർണ്ണമായ രൂപാന്തരപ്പെടൽ നമുക്കു് പിള്ളയുടെ ജീവിതകഥയിൽ കണ്ടെത്താനാവില്ല. പകരം, ശൂന്യം, കർക്കശവുമായ ജീവിതാനുഭവങ്ങളുടെ തീച്ചളയിലുരുക്കി പതംവന്ന ഒരു യുവാവിനെ ഗ്രന്ഥാവസാനത്തിൽ ദർശിക്കാം.

ഇന്നോളം നാടകപ്രമേയ കല്പനയിലൂടെയും സംഭാഷണങ്ങളിലൂടെയും ആത്മപ്രേക്ഷകനിലും അവരിലൂടെ സമൂഹമദ്ധ്യത്തിലും അദ്ഭുതവും നടുക്കവും സൃഷ്ടിച്ചു പോന്നതെങ്കിൽ ഈ ആത്മകഥാഭാഗത്തു് ജീവിതാനുഭവങ്ങളുടെ യഥാർത്ഥമായ ആവിഷ്കരണത്തിലൂടെ തന്റെ യഥാർത്ഥ വ്യക്തിത്വത്തിന്റെ നഗ്നമായ തുറന്ന കാട്ടലിലൂടെയാണ് പിള്ള വായനക്കാരിൽ അദ്ഭുതാദരങ്ങളും ഒട്ടൊക്കെ ഒട്ടെട്ടലുകളും സൃഷ്ടിക്കുന്നത്. പിള്ളയുടെ ഈ ആത്മകഥ ഇക്കാര്യത്തിൽ തികച്ചും അസമാനമായി നിലകൊള്ളുന്നു. തന്റെ നേട്ടങ്ങൾ പർവതീകരിച്ചു കാണിച്ചു് ഭൂമികുലക്കിപ്പുകയിയുടെ മാതരി സന്ധ്യം ആനന്ദിക്കാനോ, ഏതു കാര്യത്തിലും താൻ സ്വീകരിച്ചുപോന്ന നിലപാടായിരുന്നു ശരിയെന്നും മറ്റുള്ളവരുടെതൊക്കെ തെറ്റായിരുന്നു എന്നും സ്ഥാപിക്കാനോ, തന്റെ എതിരാളികളെ മുഴുവൻ തേജോവധം ചെയ്യുന്നതിനോ മറ്റും പിള്ള ഉത്സാഹിച്ചിട്ടില്ല. അസാധാരണസിദ്ധികളോടുകൂടിയ ഒരു ശിശുവായിപ്പിറവി ഏടുത്തു് എല്ലാവരിലും കൗതുകം വളർത്തുന്ന ഒരാളത്ര പ്രതിഭാസമായി താൻ വളർന്നുവന്നതായും പിള്ള അവകാശപ്പെടുന്നില്ല. നേരെമറിച്ച്, സാധാരണക്കാർ പുറത്തു പറയാനാറുള്ള പല ജീവിതാനുഭവങ്ങളെക്കുറിച്ചും മറുകാതെ പ്രതിപാദിക്കാൻ പിള്ള തയ്യാറായിരിക്കുന്നു. അകം പൊള്ളയായ തന്റെ തറവാടിലെ അംഗങ്ങളിൽ തലമുതിർന്ന പലരും കാട്ടിയിരുന്ന കൊള്ളരുതായ്മ മുതൽ, ഇന്നലെ

നിലയ്ക്കാത്ത രോമാഞ്ചമായിരുന്ന ഇന്ത്യൻ ദേശീയ സേന (ഐ. എൻ. എ.), യുടെ യഥാർത്ഥരൂപംവരെ അദ്ദേഹം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. കടംബസംഗ്രഹമോ, രാജ്യസ്നേഹമോ ഈ സത്യകഥനത്തിനു തടസ്സം സൃഷ്ടിക്കുന്നില്ല. സിങ്കപ്പൂരിലും മലയയിലും ബർമ്മയിലും ഒക്കെ തൊഴിൽ നേടിയലഞ്ഞു തൊഴിൽപെയ്തു കഷ്ടപ്പെട്ടും ഐ. എൻ. എ. യിലെ സജീവാംഗമെന്ന നിലയിൽ ദേശസേവനവും കാലയാപനവും നിർവ്വഹിച്ചും കഴിഞ്ഞുകൂടുന്ന ഏഴെട്ട കൊല്ലക്കാലത്തു് പിള്ളയ്ക്ക് നിശാകാമുകിമാരെത്രയായിരുന്നു! ഏക നിശാകാലബന്ധമായിരുന്നു അവരിൽ പലരോടും. എന്നാൽ അനേക ദിവസങ്ങളും മാസങ്ങളും നീണ്ടുനിന്ന പരസ്പര ബന്ധങ്ങളും ഇല്ലാതില്ല. കോലകൊള്ളാതെ നടത്തിയ ഈ വേലിപാട്ടങ്ങളുടെ ചിത്രീകരണം പല സന്ദർഭങ്ങളിലും അതിരുകടക്കംവിധം ആയിട്ടുണ്ടു്. പിള്ളയുടെ ഇന്നത്തെ ഭാര്യയായ അന്നത്തെ പ്രേമഭാജനം ഇക്കാലം മുഴുവൻ തന്നെക്കാൾ രണ്ടുവയസ്സിലുള്ളപ്പോൾ ഭാവിവരന്റെ വരവും കൗതുകം, വേണ്ടപ്പോൾ സർവ്വതരം എതിർപ്പുകളും നേരിട്ട് ഏകാന്ത തപസ്സനുഷ്ഠിക്കുകയായിരുന്നു എന്നോർക്കണം.

അകം രണ്ടു് എന്നു വേർതിരിച്ചു് മുന്തറോളം പുറങ്ങളിലായി ഐ. എൻ. എ. യെ സംബന്ധിച്ചു് പിള്ള ആവിഷ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന ചിത്രം വസ്തുനിഷ്ഠമെന്ന പോലെ വിചേരണയവുമായിട്ടുണ്ടു്. സുഭാഷ് ചന്ദ്രബോസിന്റെ അപ്രമേയ പ്രഭാവമറ്റാ വ്യക്തിത്വത്തോടുള്ള അളവറ്റാ ആദരവു പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു തന്നെ, ഐ. എൻ. എ. മുഖേനയുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യസമ്പാദനത്തിന്റെ അപ്രായോഗികത ആദ്യം മുതൽ തന്റെ മനസ്സിൽ നിഴൽ പരത്തിയിരുന്നതായി പിള്ള പറയുമ്പോൾ, പറയുന്നത് എൻ. എൻ. പിള്ളയായതുകൊണ്ടു് നമുക്കു് അവിശ്വസിക്കാൻ കഴിയുകയില്ല. ഐ. എൻ. എ.യുടെ ഓഫീസർമാരും ഭടന്മാരും സംഘം സംഘമായി വെള്ളക്കൊടിയും പിടിച്ചുകൊണ്ടു് ശത്രുസൈന്യത്തിനു കീഴടങ്ങിയ ലജ്ജാകരമായ സംഭവങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നത് വായനക്കാരിലും അവയോർത്തു് ലജ്ജയുളവാകുംവിധമാണു്. ഇവിടമൊ



# Matrimonial

A broadminded employed youth 31 (christian born) wish to get a female companion. Caste or dowry no bar. Intelligent girls who are transferably employed, may write to:—

Box No. 924  
C/o Kala Kaumudi  
Trivandrum-24.

എറണാകുളം ജില്ലയിൽ ബാങ്കിൽ ജോലിയുള്ള പോസ്റ്റ് ഗ്രാജുവേറായ ഒരു മുസ്ലിം യുവാവിന് (26) അനുയോജ്യമായ വധുവിനെ ആവശ്യമുണ്ട്.

എഴുതുക:  
ബോക്സ് നമ്പർ: KKW 922.  
C/o കലാകൗമുദി,  
തിരുവനന്തപുരം-24.

Suitable alliance invited for an Ezhava Girl 25 years, 5 feet, B. Sc. B. Ed., Pururu-ttathi, working with Central Govt. Services. Girl belongs to a well-to-do family settled in Bangalore. Interested contact Box No. KKW 923, C/o Kala Kaumudi, Trivandrum-695 024.

കുറെ വായിക്കുമ്പോൾ ജീവിതത്തിൽ അനിക്കളവായ അനുഭവവൈവിധ്യത്തിന്റെ ചുടും വെളിച്ചവും അനുവാപകരിച്ചു പകരാൻ കഴിയാത്ത മറ്റുള്ളവർ ആത്മകഥയെഴുതുന്നതിനേയെന്ന നാം ആലോചിച്ചുപോകാം. ഈ അനുഭൂതിപ്രദായകതത്തിൽ ഈ ഗ്രന്ഥകാരനോളം വിജയിച്ച അധികംപേരെ ഓർമ്മിക്കാൻ കഴിയുന്നില്ല. സുഭാഷ് ചന്ദ്രബോസിന്റെ ആശയസങ്കല്പങ്ങളോടു യോജിച്ച പ്രവർത്തിക്കാൻ കഴിയാതിരുന്നതിന്റെ പേരിൽ ജപ്പാൻകാരിൽ നിന്ന് തിരോന്മേലങ്ങളും, ഇന്ത്യാക്കാരിൽ നിന്ന് ഭർത്തവങ്ങളും സാഹിത്യകളിലെ വന്നയാളാണ് കെ പി. കേശവമേനോൻ. മേനോന്റെ നിലപാടിനെക്കുറിച്ച് ഈ പുസ്തകത്തിൽ കാണപ്പെടുന്ന ഗ്രന്ഥവിവരണം വസ്തുനിഷ്ഠതയ്ക്കും നിഷ്പക്ഷതയ്ക്കും നിർഭയമായതിരിക്കുന്നു. നേതാജി ബോസ് മരിച്ചിട്ടില്ല എന്ന വിശ്വസ്യമായി വിശ്വസിക്കുകയും വിളിച്ചു പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർക്കുള്ള പിള്ളയുടെ മറുപടിയും ശ്രദ്ധേയമാണ്. ഐ. എൻ. എ. ഭടനെന്ന നിലയിൽ നേതാജിയുടെ അസാധാരണ വ്യക്തിത്വവേദം അടുത്തറിഞ്ഞിട്ടുള്ള ഗ്രന്ഥകാരൻ പറയുന്നു. "അദ്ദേഹത്തിന് മരിക്കാം. എന്നാൽ ആ തടയിൽ ജീവനുള്ളപ്പോൾ അങ്ങിയിരിക്കാൻ കഴിയില്ല. ആസ്തികനായ അദ്ദേഹത്തിന് വിട്ടുവകാരിയായ വിവേകാനന്ദനാകാം. പക്ഷേ, അന്വദിനാകാൻ കഴിയില്ല." എത്ര ശരിയാണിത്! ബാല്യാനുഭൂതികൾ ചിള്ള വിവരിക്കുന്നിടത്തുമാത്രം ഒരു സംശയം അവശേഷിക്കുന്നു. മറ്റൊന്നുമില്ല. അനുഭൂതികൾ ബാല്യകാലത്തേതാണെങ്കിലും അവയുടെ ആവിഷ്കരണം പില്ലാലരീതിക്കായിട്ടില്ല! വല്ലാത്ത വികളതന്റെ വലുപ്പം വർത്തമാനം പറയുന്നതുകേട്ട് "ഓരോ വാക്കും ആ വായിൽക്കിടന്നു ചിറകിട്ടിടക്കും. എന്നിട്ടു പറയും" എന്ന വിവരിക്കുന്നത് നാണപ്പൻ എന്ന പിഞ്ചു ബാലനല്ല, ഇന്നത്തെ എൻ. എൻ. പിള്ള തന്നെ. കഴിഞ്ഞ തലമുറയിലെ പ്രസിദ്ധ കഥകളി നടൻ വെച്ചു രാമൻപിള്ളയുടെ ബാല്യവേഷംകണ്ട് ബാലനായ പിള്ളയുടെ അനുഭൂതികൾ അതിവ ഹൃദ്യമായി ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അവയിൽ ബാലത്വത്തിന്റെ കാഴ്ചപ്പാട് കാണുന്നില്ല. ഇപ്രകാരം അന്നത്തെ അനുഭൂതികൾ ഇന്നത്തെ രീതിയിൽ ആവിഷ്കരിക്കുന്നത് പലേടങ്ങളിലും കാണാൻ കഴിയും.

ആലോചനയില്ലാതെ ഞാൻ പലതിനും വഴങ്ങിപ്പോകാറുണ്ട്. അടുത്ത നിമിഷം പശ്ചാത്തപിക്കാറുണ്ട്. ഈ പശ്ചാത്താപം ഒഴിഞ്ഞ ഒരുദിവസംപോലും ഞാനാർക്കണില്ല" എന്നിങ്ങനെ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ആദ്യഭാഗത്തൊരിക്കൽ പള്ള കുററസമ്മതം നടത്തുന്നുണ്ട്. ഈ പുസ്തകത്തിൽ അങ്ങിങ്ങായി കാണപ്പെടുന്ന അനുചിതവർണ്ണനകളും വിവരണങ്ങളും ഇപ്രകാരം നിരാലോചനാ ഫലമായിപ്പറന്നവയുമാണ് പശ്ചാത്താപ പ്രേരകമായി ബാല്യവയുമായിരിക്കുമെന്ന കരുതി ആശ്വസിക്കാം.



## സാഹിത്യവാദ ഫലം

(43-ാം പേജിൽ നിന്നു തുടർച്ച)  
സാഹിത്യം പഠിക്കുന്ന ഒരു കട്ടി എന്നി ക്ഷേത്രി അയച്ചിട്ടുണ്ട്. എല്ലാ വിശ്വവിജ്ഞാനകോശങ്ങളിലും നിലണ്ടു കളിലും ബർയമാൻ എന്നാണ് ഉച്ചാരണം. നല്കിയിട്ടുള്ളത്. ഇത് രാഷ്ട്രാന്തരീയമായ ഉച്ചാരണമാകാം..) അദ്ദേഹത്തിന്റെ Seventh seal എന്ന പ്രതിരൂപാത്മക ചിത്രത്തെക്കുറിച്ച് സാന്നിദ്ധ്യം രാജ് മാതൃകയിൽ ചർച്ചയിരിക്കുന്നു. ലേഖകന്റെ അപഗ്രഥനപാടവം അതിന്റെ ദൃശ്യമാണ്. ബർയമാന്റെ സർഗ്ഗാത്മക വൈഭവത്തെയും സാന്നിദ്ധ്യം വിശദീകരിച്ചു തരുന്നു.

ഇന്നത്തെ യൂറോപ്യൻ സാഹിത്യത്തിലെ അഭിപ്രായനായ നോവലിസ്റ്റാണ് മി.പാൻ കൂൻഡേർ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു ചെറുകഥാസമാഹാരവും ഒരു നോവലും (The Book of Laughter and Forgetting) ഞാൻ വായിച്ചിട്ടുണ്ട്. എത്ര പരിവൃത്തി വായിച്ചാലും മതിവരാത്തതാണ് ആ നോവൽ. കൂൻഡേറുടെ ആറാമത്തെ പുസ്തകത്തിന്റെ The Unbearable Lightness of Being ഫ്രഞ്ച് തർജ്ജമ പാരീസിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയെന്നു ന്യൂസ് പിക്കിൽ നിന്ന് നമ്മൾ മനസ്സിലാക്കുന്നു. Kundera has shown, once again, that he is in the very top rank എന്നാണ് നോവൽ നിരൂപണം ചെയ്ത ആളിന്റെ അഭിപ്രായം.

കുങ്കുമം വാരികയിൽ (ലക്കം 23) പരസ്യപ്പെടുത്തിയ ഒരു കത്തിൽ (സെക്രട്ടറി, മാറാർ സാഹിത്യപ്രകാശം) "മാരാരുടെ നിര്യോണശേഷം" എന്ന കാണുന്നു. ഈ പ്രയോഗം അത്രകണ്ടു ശരിയല്ല. സമാസത്തിൽ പരാധീനപ്പെട്ടപോയ പദങ്ങളിൽ ബാഹ്യവിശേഷണം ചേരുകില്ല എന്ന നിയമമനുസരിച്ചാണ് ഇതു ശരിയല്ലെന്നു പറയുന്നത്. "മാരാരുടെ നിര്യോണശേഷം" എന്നുതന്നെ വേണം. "കുറച്ചുനേരത്തെ മൗനശേഷം" എന്നതു ഇതുപോലെ തെറ്റായ പ്രയോഗമാണ്.

ഒരതിസന്ദർഭിയെക്കണ്ട് പ്രേമിച്ചു അ വളരെ പിറകെ നടക്കുന്ന ഒരുത്തൻ അവൾ കാഴ്ചബംഗ്ലാവിലെ പുൽത്തകിടിയിലിരുന്ന് വേറൊരു ചെറുപ്പക്കാരനോടു സംസാരിക്കുന്നതു കണ്ടാലോ? അയാൾക്ക് എന്തു നൈരാശ്യമുണ്ടാകുമോ ആ നൈരാശ്യമാണ് അവർദ്ധ്യമായിട്ടു പുസ്തകങ്ങൾ വായിച്ചതിനുപോൾ സാഹിത്യം ഉണ്ടാവുക.